

Nr 213.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för bekämpande av arbetslösheten; given Stockholms slott den 19 mars 1926.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LAESSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller anför:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 18, har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, för bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1926—1927 beräkna ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Jag anhåller nu att få till närmare behandling upptaga denna fråga.

I anledning av den till 1922 års riksdag på socialdepartementets föredragning avlåtna propositionen nr 11 beviljade riksdagen för bekämpande av arbetslösheten *dels* på tilläggsstat för år 1922 reservationsanslag till sammanlagt belopp av 85,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för tiden 1 januari—

30 juni 1923 ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor. Härjämte anvisade samma riksdag, med bifall till den på kommunikationsdepartementets föredragning avlåtna propositionen nr 12, för liknande ändamål på tilläggsstat för år 1922 under titeln »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

För de åtgärder, som vid senare riksdagar vidtagits beträffande arbetslöshetens bekämpande, har jag lämnat en redogörelse i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, punkt 18. Till denna redogörelse tillåter jag mig att nu hänvisa.

Gällande bestämmelser angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp äro sammanfattade i en kungörelse av den 7 juli 1922 (nr 419), som länder till efterrättelse tillsvidare så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår. Därjämte beslöt 1923 års riksdag, i anledning av den till nämnda riksdag avlåtna propositionen nr 52, att vid utövändet av den statliga arbetslöshetshjälpverksamheten skulle, utöver då gällande direktiv, tillämpas vissa av riksdagen närmare angivna regler för yrkesbestämningen. (Riksdagens skrivelse den 13 april 1923, nr 79).

I skrivelse den 6 november 1925 gjorde statens arbetslöshetskommission framställning om nytt anslag till hjälpverksamheten för de arbetslösa under budgetåret 1926—1927. I denna skrivelse anförde kommissionen, att den ansåge sig vara berättigad utgå ifrån att till buds stående penningmedel skulle visa sig tillräckliga för bestridande av hjälpverksamhetens kostnader under innevarande budgetår. Kommissionen förbehöll sig emellertid att därest ändrade förhållanden skulle inträda få inkomma till Kungl. Maj:t med den framställning i förevarande ämne, som kunde bliva av omständigheterna påkallad. Beträffande frågan om erforderliga medel för budgetåret 1926—1927 ansåg sig kommissionen med hänsyn till de gångna årens erfarenheter och de osäkra förhållandena på arbetsmarknaden böra förutsätta, att arbetslöshet av en omfattning som nödvändiggjorde statlig hjälp även komme att förefinnas under nämnda budgetår. Vid sådant förhållande hade kommissionen ansett sig böra framställa förslag i anslagsfrågan. Enligt kommissionens mening syntes försiktigheten bjuda att för nästa budgetår beräknades ett anslag för bekämpande av arbetslösheten å 8 miljoner kronor. I anslutning härtill hemställde kommissionen att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1926 års riksdag att anvisa ett reservationsanslag å 8,000,000 kronor för fortsatt bedrivande av hjälpverksamhet för arbetslösa under budgetåret 1926—1927.

Kommissionens ifrågavarande hemställan var enhällig.

Vid behandlingen i årets statsverksproposition av arbetslöshetskommissionens nämnda framställning anförde jag (femte huvudtiteln, punkt 18) att jag delade den av kommissionen uttalade uppfattningen att ett nytt anslag till arbetslöshetens bekämpande erfordrades för nästkommande budgetperiod. Jag anförde vidare, att jag för det dåvarande icke vore beredd att taga de finitiv ställning till spørsmålet om det erforderliga anslaget storlek, men att jag något längre fram under riksdagen, då utsikterna på arbetsmarknaden syntes kunna bättre överskådas, komme att förelägga Kungl. Maj:t förslag till

proposition i ämnet. I avbidan härför hemställde jag, såsom i det föregående antytts, att i riksstaten skulle beräknas ett anslag för arbetslöshetens bekämpande å det av arbetslöshetskommissionen föreslagna beloppet 8,000,000 kronor.

Statens arbetslöshetskommission har sedermera i en promemoria av den 13 mars 1926 inkommit med uppgifter till komplettering av vissa i förenämnda skrivelse den 6 november 1925 meddelade siffror och beräkningar. Till dessa uppgifter har kommissionen anknutit några uttalanden, föranledda av den utveckling av arbetslöshetsförhållandena som ägt rum sedan skrivelsen den 6 november 1925 avläts. Jag anser mig här böra lämna en redogörelse för de av kommissionen sålunda lämnade uppgifterna i den mån de beröra arbetsmarknadens läge, kommissionens verksamhet under det sist förflutna året och kommissionens ekonomiska ställning. Härvid kommer jag att för större överskådliggheit skull i ett sammanhang behandla vad kommissionen anført i skrivelsen den 6 november 1925 och de kompletterande meddelanden kommissionen lämnat i promemorian den 13 mars 1926.

Till belysande av arbetslöshetslägets utveckling under perioden januari 1922—januari 1926 har kommissionen meddelat följande tabell, som utvisar dels arbetslöshetens omfattning vid slutet av angivna månader under ifrågasvarande år, dels antalet hjälpta personer samt huru dessa fördela sig på de olika hjälpformerna.

Statens
arbetslöshets-
kommission.

Å r	D a g	Antal arbetslösa	Antal under- stödda med stats- bidrag	Antal i statligt nödhelps- arbete placerade	Antal i kommun- nalt nöd- helps- arbete placerade	Antal statliga nödhelps- arbeten	Hela antalet arbets- lösa, som erhållit hjälp	Antalet hjelpta i % av hela antalet arbetslösa
1922	31 jan.	163,000	61,000	24,491	13,151	488	98,642	60.5
»	31 mars	149,300	63,400	31,583	10,200	659	105,183	70.5
»	31 maj	83,000	28,000	17,450	6,200	638	51,650	62.2
»	31 juli	38,300	4,800	18,624	4,200	505	27,624	72.1
»	30 sept.	35,100	2,340	20,283	3,500	482	26,123	74.4
»	30 nov.	43,500	3,800	16,462	2,600	395	22,862	52.6
1923	31 jan.	55,500	8,600	14,781	4,969	332	28,350	51.1
»	31 mars	43,400	7,500	13,693	4,931	308	26,124	60.2
»	31 maj	24,100	1,300	13,964	2,789	334	18,053	74.9
»	31 juli	19,100	197	13,263	1,849	260	15,309	80.2
»	30 sept.	12,700	—	6,911	1,247	155	8,158	64.2
»	30 nov.	13,800	—	3,300	1,206	93	4,506	32.7
1924	31 jan.	16,600	1) 847	2,329	2,824	66	6,000	36.1
»	31 mars	13,700	1,115	2,998	3,301	59	7,414	54.1
»	31 maj	7,000	69	1,901	2,272	44	4,242	60.6
»	31 juli	4,750	3	666	1,910	10	2,579	54.3
»	30 sept.	4,500	4	373	1,142	5	1,519	33.8
»	30 nov.	9,300	64	675	1,341	9	2,080	22.4
1925	31 jan.	20,600	341	1,852	3,351	20	5,544	26.9
»	31 mars	18,600	1,366	3,576	4,648	40	9,590	51.6
»	31 maj	12,100	132	2,389	2,336	34	4,857	40.1
»	31 juli	9,450	63	1,839	1,770	28	3,672	39
»	30 sept.	10,150	134	1,685	1,362	26	3,181	31.3
»	30 nov.	18,000	305	2,166	1,541	30	4,012	22.3
1926	31 jan.	22,700	2,033	3,433	2,802	47	8,268	36.4

1) Fr. o. m. januari 1924 understödda med enbart kommunala medel.

Till denna tabell har kommissionen fogat följande anmärkningar.

Antalet arbetslösa omfattar från och med januari 1924 endast antalet hjälpsökande arbetslösa personer.

Efter utgången av augusti månad 1923 redovisas inga arbetslösa såsom med statsbidrag hjälpta understödstagare. Däremot har för tiden därefter medtagits uppgifter rörande antalet med rent kommunala arbetslöshetsunderstöd hjälpta arbetslösa.

I kolumnen för antalet i kommunalt nödhjälpsarbete placerade arbetslösa har från och med januari 1923 även inräknats ett visst antal personer, som vunnit anställning vid s. k. statskommunala arbetsföretag.

Vidare har kommissionen meddelat en tabell rörande de arbetslösas fördelning på yrkesgrupper. Härvid har kommissionen upplyst, att några yrkesuppgifter icke finnas tillgängliga förrän från och med år 1923, samt att siffrorna från februari 1926 ännu icke äro tillgängliga, men att de icke syntes komma att nämnvärt avvika från siffrorna för januari 1926, vilka därför i stället upptagits i tabellen.

Tabellen ifråga är av följande utseende:

Yrkesgruppnr	Yrkesgrupp	Hela antalet arbetslösa				
		februari 1922	februari 1923	februari 1924	februari 1925	januari 1926
I.	Jordbruk och skogshushållning:					
A.	Jordbruk	—	2,508	697	599	534
B.	Skogshushållning	—	894	106	1,421	540
II.	Industri och hantverk m. m.:					
A.	Gruvdrift och malmförädling (inbegripet järnbruk)	—	3,903	1,458	1,882	2,428
B.	Jord-, sten- och glasindustri	—	4,456	1,275	1,007	854
C.	Metall- och maskinindustri (inbegripet mekaniska verkstäder)	—	11,822	2,988	3,133	2,086
D.	Trävaruindustri	—	2,618	822	2,826	2,844
E.	Byggnadsverksamhet	—	3,913	1,307	2,016	2,390
F.	Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	—	219	76	143	211
G.	Textilindustri	—	183	131	161	155
H.	Beklädnadsindustri	—	261	73	80	132
I.	Närings- och njutningsmedelsindustri	—	532	314	262	221
J.	Kemisk-teknisk- och belysningsindustri	—	308	116	94	173
K.	Trämasse- och pappersindustri	—	550	91	79	122
L.	Grafisk industri	—	334	112	66	73
M.	Industri och hantverk, ej särskilt specificerade	—	3,414	1,137	982	586
III.	Sjöfart och fiske	—	1,325	571	654	603
IV.	Handel och samfärdsel m. m.:					
A.	Kontors-, bank- och försäkringspersonal	—	377	53	91	86
B.	Butiks- och magasinspersonal	—	830	260	414	416
C.	Hotell-, kafé- och restaurangrörelse	—	123	25	34	41
D.	Landtransport	—	1,316	554	768	672
E.	Allmän och litterär verksamhet	—	28	8	3	5
F.	Handel och samfärdsel, ej särskilt specificerade	—	462	170	200	40
V.	Husligt arbete	—	257	57	1	1
VI.	Arbete, ej hänförligt till annan grupp (inbegripet grovarbetare, ej hänförliga till visst yrke)	—	8,517	3,497	4,686	7,498
	Summa	156,000	49,150	15,898	21,602	22,711

I anslutning till de sålunda lämnade sifferuppgifterna har kommissionen angående det nuvarande arbetslöshetsläget anfört följande.

Det nuvarande arbetslöshetsläget, sådant detsamma tecknade sig på basis av antalet utav hos kommissionen registrerade arbetslösa och vid ett hän-synstagande jämväl till eljest kända förhållanden, syntes behöva göras till föremål för ett mera ingående omnämnande endast vad beträffade de fack. inom vilka arbetslöshet av mera utpräglad natur för närvarande gjorde sig gällande.

Depressionen inom *järnbruksindustrien* medförde alltjämt en betydande arbetslöshet för de i denna industri anställda arbetarna. Då ordertillgången vore ojämn och framtidsutsikterna ovissa för ifrågavarande industrigren syntes man hava att räkna med en viss arbetslöshet bland järnbruksarbetarna även under den närmaste framtiden.

I mellersta delen av Sverige utgjorde *gruvindustriens* arbetare en ganska betydande kontingent av de arbetslösa. Många bland dessa hade gått utan arbete ända sedan tiden närmast efter krigets slut. Utsikterna för dem att ånyo vinna anställning i sitt förutvarande yrke vore alltjämt mörka.

Den *mekaniska verkstadsindustrien* hade under större delen av år 1925 varit belastad med ett visst överskott av arbetskraft, som dock vad det gällde arbetarna i de större städerna numera till sin huvudsakligaste del syntes utgöras av mindre yrkeskunniga arbetare. Såväl av arbetslöshets-kommittéernas rapporter till kommissionen över förhållandena inom denna industri som också av andra tillgängliga uppgifter hade framgått, att arbets-tillfällena för yrkeskunniga verkstadsarbetare ökats under år 1925.

Där svårigheter fortfarande existerade syntes dessa numera huvudsakligen härröra från en å vissa orter uppträdande driftsstagnation för enskilda företag.

Den under år 1921 begynnande arbetslösheten inom *sågverksindustrien* hävdades redan våren och sommaren 1922. De mindre gynnsamma konjunk-turer för sågverksindustrien, som varit rådande under år 1925, hade emeller-tid givit anledning till en ånyo framträdande arbetslöshet, huvudsakligen i övre Norrland, där den dock mestadels syntes vara lokalt begränsad. Möjligt vore, att driftsinskränkningarna inom sågverksindustrien också komme att i någon mån återverka på tillgången å arbetstillfällen i skogarna. Att arbets-marknaden i Norrland, huvudsakligen i de nordligaste länen, komme att röna visst inflytande utav dessa förhållanden förefölle sannolikt, även om arbetslösheten knappast syntes komma att erhålla den stora utsträckning, som tidigare allmänt förmodats komma att bliva fallet.

I fråga om de arbetsområden där arbetslöshet mera tillfälligt och till synes övergående gjort sig gällande, såsom inom *textilindustrien*, hade arbetslösheten hittills icke tagit sådana proportioner, att anledning föreläge att i detta sammanhang ägna förhållandena särskild uppmärksamhet. Där-emot torde böra tilläggas, att *affärslivet* uppenbarligen ännu arbetade under mindre gynnsamma förhållanden, alldenstund tillgången på affärsanställda alltjämt vore betydligt större än behovet av sådan arbetskraft. Utan tvivel befunne sig många arbetslösa av denna yrkeskategori i ett mycket beträngt läge.

På senaste tid hade en avsevärd försämring i *stenindustriens* ställning med-fört ökning av arbetslösheten bland gatsensarbetarna.

Vad slutligen anginge de egentliga *säsongyrkena* hade några anmärknings-värda avvikelser från normalläget icke kunnat förmärkas, vadan den arbets-löshet, som inom dessa yrken sporadiskt uppträtt, icke syntes i detta sam-manhang behöva närmare uppmärksammas.

Den i det föregående meddelade översikten över arbetsmarknadens läge inom några viktigare fack syntes giva vid handen att förhållandena på arbetsmarknaden kunde — med undantag för vissa industrier och vissa orter — anses i stort sett tillfredsställande. Den arbetslöshet som dröjt sig kvar vore också av väsentligen annan natur än den, som under de närmast föregående åren nödvändiggjorde samhällets ingripande. Sedan produktionen återgått till mera normala förhållanden hade nämligen den yrkeskunniga arbetskraften kunnat uppsugas av industrien. Däremot hade arbetstillfällena icke i samma utsträckning stått till buds för grovarbetarna. Till dessas grupp syntes numera, förutom de egentliga grovarbetarna, böra föras vissa arbetare, som på grund av sin tidigare sysselsättning inom industrien redovisats såsom industriarbetare, men som tills vidare saknade utsikter att därstädes ånyo vinna anställning. Till samma grupp syntes ock böra hänföras ett betydande antal yngre personer, vilka saknade praktiskt inhämtad yrkesutbildning och som hade tämligen starkt begränsade möjligheter att åtminstone inom den närmaste framtiden erhålla anställning inom industrien. Med hänsyn härtill kunde den innevarande och närmaste tidens arbetslöshetsproblem sägas i väsentlig mån vara ett *grovarbetarproblem*.

Att det allmännas hjälpåtgärder måste anpassas efter det sålunda angivna läget vore enligt kommissionens förmenande en given sak. Kommissionen hade också väsentligen inriktat sin hjälpverksamhet på att bereda arbete åt de hjälpbehövande. De statliga nödhjälpsarbetena hade i stor utsträckning varit förlagda till statens skogar, där omkring 2,500 man beretts sysselsättning. Vidare hade kommissionen innevarande vinter skaffat ökad placering för arbetslösa vid flottledsarbetena i Norrland. Medan antalet i dylika arbeten anställda under år 1925 maximalt nådde upp till ungefär 1,000 man, hade siffran i början av år 1926 överskridit 1,300 man.

Arbetslöshetskommissionen har härefter behandlat frågan om behovet av medel för fortsatt hjälpverksamhet. Därvid har kommissionen till en början meddelat en tablå, som utvisar dels storleken av de belopp, vilka från och med år 1922 stått till förfogande för arbetslöshetslindrande åtgärder, dels också förbrukningen av beviljade medel under tiden från och med den 1 januari 1922 till och med den 30 juni 1925.

Ifrågavarande tablå ter sig på följande sätt:

Reservation å 1921		Utgifter för resp.	
års anslag	1,958,477: 16	anslag under	
Anvisat på 1922		1922	62,091,470: 12
års riksstat	3,000,000: —	Utgifter $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{100}$ %	
Anvisat på 1922		1923	16,297,483: 52
års tilläggsstat	85,000,000: —	Utgifter $\frac{1}{1}$ / $\frac{7}{100}$ 1923—	
Anvisat på 1923		$\frac{30}{100}$ % 1924	8,983,111: 13
års halvårsstat	5,000,000: —	Utgifter $\frac{1}{1}$ / $\frac{7}{100}$ 1924—	
Till anslagen återlevererade be-	94,958,477: 16	$\frac{30}{100}$ % 1925	1,840,698: 34
lopp under tiden $\frac{1}{1}$ / $\frac{1}{100}$ 1922—		Överfört till kassafonden vid	
$\frac{30}{100}$ % 1925	551,931: 28	1922 års slut	110,968: 05
			89,323,731: 16
		Till disposition stående medel	
		hos statskontoret den 1 juli	
		1925	6,186,677: 28
			Kronor 95,510,408: 44
			Kronor 95,510,408: 44

Till denna tablå har kommissionen fogat följande anmärkningar:

Med avseende på tablåns *debetsida* torde bemärkas, att av de 85 miljoner kronor, som anvisades på tilläggsstat år 1922, 15 miljoner kronor voro avsedda till statsbeställningar åt den svenska industrien. Återlevererade belopp till respektive anslag å kronor 551,931:28 utgöres av hos olika verk och myndigheter uppkomna överskott på dem tidigare tillerkända anslag. Vad angår tablåns *kreditsida* är först att observera, att den väsentligaste delen av kostnaderna för statsbeställningar ingår i de för år 1922 redovisade utgifterna. Upplysningsvis må vidare framhållas, att den i förhållande till de närmast föregående årens utgifter jämförelsevis ringa medelförbrukningen av beviljade anslag för hjälpverksamheten under tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 bland annat beror på den omständigheten att kommissionen under åren 1922—1924 i stor utsträckning förskottade kommunernas, vägstyrelsernas m. fl. andel i kostnaderna för utförda arbeten och att efterinbetalningarna å dessa kommissionens fordringar varit av den storlek, att av det belopp, kronor 3,218,184:59, som utgjort de totala kostnaderna för kommissionens verksamhet under ovan angivna budgetår, endast kronor 136,344:93 uttagits från hos statskontoret kvarstående anslag. Övriga från statskontoret utanordnade medel, kronor 1,704,353:41 under budgetåret 1924—1925, hava utgjorts av dels färdigställningsanslag till vägstyrelser och andra i enlighet med av 1924 års riksdag medgivna grunder, dels anslag till diverse statliga myndigheter samt till revisionskostnader.

Beträffande *kostnaderna för kommissionens verksamhet under nu löpande budgetår* har kommissionen anfört i huvudsak följande:

Vid budgetårets ingång den 1 juli 1925 stod för kommissionens verksamhet till förfogande ett belopp av 6,288,139 kronor, därav hos statskontoret inestodo 6,186,677 kronor. Under tiden juli 1925—februari 1926 ha åtgått 3,821,691 kronor 95 öre. Då under samma tid influtit bidrag från arbetsgivare, avgifter från kommuner, som medgivits rätt att få hänvisa arbetslösa till statens arbetsplatser m. m. till ett belopp, som med kronor 475,833:— överstiger de den 1 juli beräknade, utestående fordringarna, vore följaktligen den 1 mars 1926 kronor 4,013,408:83 disponibla för verksamheten. Av detta belopp inestår hos statskontoret kronor 2,833,903:35, och utgöres återstoden, kronor 1,179,505:48, av under kommissionens förvaltning stående tillgångar, varav i bank och kassabehållningar kronor 267,313:80 och i utestående fordringar kronor 912,191:68. Då sistnämnda summa till en del utgöres av ännu icke till betalning förfallna belopp samt till en del av sådana fordringar, som för fastställande av de exakta beloppen först skola underställas skiljedoms eller domstols prövning, kan endast en mindre del av de utestående fordringarna beräknas inflyta under de närmaste månaderna. Till den sålunda beräknade, kvarstående behållningen på av riksdagen anslagna medel för arbetslöshetens bekämpande, kan dock antagas komma ett belopp å ytterligare cirka 500,000 kronor, som återstår å tidigare till vissa myndigheter anvisade medel. Kommissionen förutsätter likväl, att detta belopp icke kommer att bliva disponibelt förrän under nästkommande budgetår.

Över kommissionens *faktiska* utbetalningar under tiden juli—december 1925 samt de *beräknade* utbetalningarna under tiden januari—juni 1926 har kommissionen upprättat följande sammanställning:

Månad	A. K:s arb.-pl. förvaltning och revision	Statsbidrag till stats- kommunala nöd-hj.-arb.	Hyres- och resebidrag samt kurs- verksamhet	Summa kronor	Antal i av A. K. under- stödda nöd- hjälp-sarb. anställda arbetare
1925					
Juli	350,530	126,929	—	477,459	1,691
Augusti	315,711	—	—	315,711	1,618
September	298,576	112,906	—	411,482	1,569
Oktober	245,482	—	9,768	255,250	1,593
November	270,323	—	889	271,212	2,065
December	254,048	29,713	—	283,761	2,250
1926					
Januari	630,375	6,042	130	636,547	3,362
Februari	798,750	29,615	—	828,365	4,260
Mars	843,750	75,000	12,000	930,750	4,500
April	750,000	—	—	750,000	4,000
Maj	562,500	—	—	562,500	3,000
Juni	468,750	60,000	8,000	536,750	2,500
Summa kr.	5,788,795	440,205	30,787	6,259,787	—

I anslutning till de sålunda beräknade utgiftssiffrorna har kommissionen framhållit, att då det den 1 mars innevarande år för kommissionens verksamhet fanns disponibelt ett belopp av i runt tal 4,013,000 kronor samt verksamheten under tiden mars—juni 1926 beräknats draga en kostnad av omkring 2,780,000 kronor, de för närvarande disponibla medlen syntes förslå för hjälpverksamhetens fortsatta bedrivande till den 1 juli 1926 samt därutöver antagligen komma att lämna ett överskott å omkring 1,233,000 kronor utöver de till storleken för närvarande ej säkert kända belopp, om vilka kommissionen i det föregående erinrat. Något ytterligare anslag till bestridande av kostnaderna för arbetslöshetens bekämpande under innevarande budgetår behövde således icke äskas av riksdagen.

Vad slutligen angår spørgsmålet om *erforderliga medel för budgetåret 1926—1927* har kommissionen i sin berörda promemoria den 13 mars 1926 härom anfört följande:

Behållningen å tidigare anvisade anslag antages den 1 juli 1926 bliva omkring 1,233,000 kronor, bortsett från eventuellt inflytande belopp å osäkra fordringar, överskott å tillgodohavanden hos diverse verk och myndigheter m. fl. Förutsatt att hjälpverksamhetens kostnader under budgetåret $\frac{1}{7}$, 1926— $\frac{30}{6}$, 1927 komme att uppgå till ungefär samma belopp, som beräknats för det nu löpande budgetåret, eller 6,260,000 kronor, skulle följaktligen ytterligare i runt tal 5 miljoner kronor behövas till möjliggörande av de statliga arbetslöshetsåtgärdernas upprätthållande under nästinstundande budgetår i ungefär samma omfattning som under nu löpande budgetår. Emellertid anser kommissionen att detta belopp icke är tillräckligt för att trygga möjligheten av hjälpverksamhetens vidmakthållande i den omfattning, som kan tänkas bliva av omständigheterna påkallad. Även om en avsevärd förbättring inträtt på flera av näringslivets skilda områden, är läget alltför

vissa näringar oförändrat dåligt, för andra något försämrat och för åtskilliga ovisst. Visserligen torde förhållandena på arbetsmarknaden komma att bli gynnsammare under den snart stundande, varmare årstiden och därmed en viss begränsning av hjälpverksamheten temporärt bli möjlig men är tyvärr att förmoda, att svårigheter ånyo skola yppa sig längre fram på året, och att det även under nästa höst och vinter måste igångsättas nödhjulsarbeten av betydande omfattning. Uteslutet är icke heller, att kommissionen då blir nödsakad att ingripa kraftigare än under de båda senaste åren, under vilken tid en viss återhållsamhet från kommissionens sida ansetts motiverad för att frammana livligare verksamhet på detta område från kommunerna själva. Emellertid torde man böra räkna med, att åtskilliga av de kommuner, som under en följd av år varit betungade av utgifter för arbetslöshetens bekämpande, i fortsättningen icke äga förmåga att i samma grad som tillförene bära utgifterna för de oundgängliga åtgärderna för lindrande av arbetslöshetens följder. I sista hand blir det under sådana förhållanden staten, som genom arbetslöshetskommissionen tvingas att mera effektivt träda hjälpande emellan.

Av det anförda framgår sålunda, att åtskilliga synpunkter måste tagas i betraktande vid beräkandet av kostnaderna för det kommande årets hjälpverksamhet för de arbetslösa, och att jämväl icke allt för knappt tilltagna men till beloppet för närvarande ej fixerbara medel måste stå som reserv till förfogande dels i form av rörelsekapital och dels för mötande av oförutsedda kommande händelser och därmed förbundna utgifter. Kommissionen, som i sin skrivelse den 6 november 1925 beräknade, att ett belopp på 8 miljoner kronor vore en lämpligt avvägd summa med hänsyn till den medelåtgång, som kunde tänkas inställa sig under kommande budgetår, finner sig vid förnyad prövning av frågan sakna anledning frångå, vad kommissionen då föreslog i förevarande avseende.

Under återopande av vad sålunda anförts har arbetslöshetskommissionen i sin promemoria den 13 mars 1926 hemställt om utverkande av innevarande års riksdag av ett belopp å 8,000,000 kronor till bestridande av kostnaderna för statens andel i åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande under budget året 1926—1927.

Jämväl kommissionens nu ifrågavarande hemställan är enhällig.

Den av statens arbetslöshetskommission lämnade utredningen torde till fullo ådagalägga behovet av ett nytt anslag till arbetslöshetens bekämpande för nästkommande budgetperiod. Den behållning av omkring 1,233,000 kronor å hittills beviljade anslag, som kommissionen beräknar skola stå till förfogande den 1 juli 1926, är självfallet icke tillräcklig för hjälpverksamhetens uppehållande under det instundande budgetåret. Utöver nämnda behållning har kommissionen ansett ett belopp av omkring 5,000,000 kronor erforderligt för att verksamheten under nästa budgetår skall kunna bedrivas i ungefärligen samma omfattning som under det innevarande. Med hänsyn till det ovissa läget på arbetsmarknaden har emellertid kommissionen funnit sig böra förorda att det nya anslaget bestämmes till 8,000,000 kronor för att härigenom en reserv skall stå till förfogande för mötande av oförutsedda händelser och därav föranledda utgifter. Till vad kommissionen sålunda utan meningsskiljaktighet föreslagit giver jag min tillslutning. Det synes

*Departements-
chefen.*

mig oefftergivligen nödvändigt att det nya anslaget tillmätes så, att man vid en eventuell ogynnsam utveckling på arbetsmarknaden har möjlighet att utvidga statens hjälpverksamhet utöver dess nuvarande omfattning. Såsom kommissionen antytt torde man av flera skäl böra räkna med att kommissionen under nästkommande budgetår blir nödsakad att till arbetslöshetens motverkande ingripa med större kraft än under de båda senaste åren. Med hänsyn härtill finner jag mig böra förorda att det nya anslagets belopp bestämmas till 8,000,000 kronor. Anslaget lärer böra äskas såsom extra reservationsanslag.

Vid behandlingen förut i dag av frågan om anslag till den offentliga arbetsförmedlingen i riket har jag meddelat, att jag icke kommer att förorda att förslag om statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring förelägges innevarande års riksdag. Då således någon omorganisation av det statliga ingripandet mot arbetslösheten icke kommer att nu föreslås, torde det nya anslaget till bekämpande av arbetslösheten böra utgå efter enahanda grunder, som för närvarande äro gällande för motsvarande anslag.

Jag får således hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig örensstämmelse med av mig angivna grunder, under riksstatens femte huvudtitel för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Herman Hultkrantz.